

Výroční zpráva

Etické komise České republiky

pro ocenění účastníků odboje a odporu

proti komunismu

za rok 2020

Úvod

Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu (dále jen „Etická komise“) je nezávislým správním orgánem, který rozhoduje podle § 7 odst. 1 zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 262/2011 Sb.“), především o odvoláních proti rozhodnutím Ministerstva obrany České republiky (dále jen „Ministerstvo obrany“) podle § 6 odst. 3 a 6 téhož zákona. S účinností od 1. srpna 2016 byl podstatně novelizován zákon č. 262/2011 Sb.¹, přičemž tato novela i významně rozšířila působnost Etické komise jako správního orgánu. Etická komise je od účinnosti této zatím poslední novely příslušná i k provedení přezkumného řízení nebo k rozhodnutí o obnově řízení ve věcech řízení dle zákona č. 262/2011 Sb. Etická komise tedy není poradním nebo obdobným orgánem jako např. rozkladová komise ministra, nýbrž je správním orgánem vykonávajícím veřejnou moc při rozhodování o subjektivních právech jednotlivých žadatelů o vydání osvědčení účastníků odboje a odporu proti komunismu.

Etická komise je devítičlenný kolegiální orgán. Po dvou členech volí Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Senát Parlamentu ČR, vláda ČR a Rada Ústavu pro studium totalitních režimů, jednoho člena jmenuje prezident republiky. Předsedu Etické komise volí vláda ČR z členů volených vládou (§ 7 odst. 2 zákona č. 262/2011 Sb.).

V prvním funkčním období se komise skládala jednak z osobností, které jsou samy mimo jiné i držiteli osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu, jednak z osobností, které se svou činností zasadily o přijetí zákona č. 262/2011 Sb. či se dlouhodobě zabývají problematikou totalitních režimů. Členy Etické komise v prvním funkčním období pak byli Mgr. Jiří Kaucký, předseda Etické komise, PhDr. Prokop Tomek, Ph.D., místopředseda Etické komise, JUDr. Stanislav Devátý, Dr., PhDr. Marie Rút Křížková, JUDr. Jan Kudrna, Ph.D., MVDr. Jiří Liška, Miloslav Nerad, Mgr. Miloš Rejchrt a prof. PhDr. Jan Sokol, CSc.

Vzhledem ke končícímu funkčnímu období prvních členů komise, kteří byli postupně voleni a jmenováni v letech 2011 až 2012 představiteli veřejné moci uvedenými výše (funkční období členů Etické komise je pětileté, přičemž tatáž osoba může být zvolena nanejvýše dvakrát za sebou), započalo docházet koncem roku 2016 a počátkem roku 2017 k postupné obměně Etické komise. Radou Ústavu pro studium totalitních režimů byli zvoleni Ludmila Rakušanová a doc. JUDr. Petr Pithart, CSc. a nahradili tak pro druhé funkční období Miloslava Nerada a PhDr. Marii Rút Křížkovou. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR na místo JUDr. Stanislava Devátého, Dr. zvolila PhDr. Jiřího Rajlicha, Ph.D. a Senát Parlamentu ČR na místo JUDr. Jana Kudrny, Ph.D. zvolil PhDr. Petra Blažka, Ph.D. Předseda Etické komise Mgr. Jiří Kaucký a prof. PhDr. Jan Sokol, Ph.D., CSc. byli vládou ČR zvoleni i pro druhé funkční období. Mgr. Jiří Kaucký byl též znovuzvolen do funkce předsedy Etické komise. Pro druhé funkční období byli znovu zvoleni Mgr. Miloš Rejchrt (a to Senátem Parlamentu ČR) a PhDr. Prokop Tomek, Ph.D. (a to Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR), přičemž PhDr. Prokop Tomek, Ph.D. byl Etickou komisí znovuzvolen do funkce místopředsedy.

¹ Zákonem č. 195/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.

Ke dni 31. prosince 2020 nebyl ukončen jmenovací proces člena Etické komise jmenovaného prezidentem republiky na místo MVDr. Jiřího Lišky, kterému funkční období skončilo na počátku roku 2017.

Dosavadní předseda Etické komise, Mgr. Jiří Kaucký, byl ke dni 1. září 2020 jmenován prezidentem republiky do funkce předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ). S ohledem na neslučitelnost funkcí předsedy ÚOOÚ a funkce člena Etické komise požádal Mgr. Jiří Kaucký vládu ČR, aby jej odvolala z funkce člena a předsedy Etické komise, která tak učinila ke dni 7. září 2020.

V návaznosti na to byl vládou ČR dne 26. října 2020 zvolen členem a předsedou Etické komise JUDr. Jan Kudrna, Ph.D., který zastával funkci člena Etické komise již v letech 2012 až 2017.

Působnost Etické komise upravuje ustanovení § 7 zákona č. 262/2011 Sb. Podmínky a principy, kterými se Etická komise při své činnosti řídí, upravuje zejména zákon č. 262/2011 Sb., zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), a další související zákony.

Etická komise poskytuje informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 106/1999 Sb.“). Dokument obsahující povinně zveřejňované údaje dle § 5 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. je zveřejněn na úřední desce Etické komise v budově Úřadu vlády České republiky, na jejich internetových stránkách na adrese www.etickakomisecr.cz a na internetových stránkách Úřadu vlády České republiky www.vlada.cz.²

Činnost Etické komise

Etická komise zahájila činnost na svém prvním jednání dne 11. června 2012. Odborné, organizační a materiální zabezpečení plnění úkolů Etické komise zajišťuje na základě zákona č. 262/2011 Sb.³ Sekretariát Etické komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu (dále jen „sekretariát“).

Funkci sekretariátu vykonává dle čl. 8 odst. 1 Jednacího řádu Etické komise samostatné oddělení zařazené na Úřadu vlády České republiky. V rámci sekretariátu bylo ke dni 31.12.2020 systemizováno 5 služebních míst, z nichž jedno tvoří vedoucí oddělení. Vedoucí oddělení plní dle čl. 8 odst. 1 Jednacího řádu Etické komise rovněž funkci tajemníka Etické komise, jehož prostřednictvím ukládá Etická komise sekretariátu úkoly. Hlavní činnost sekretariátu spočívá ve vypracovávání návrhů rozhodnutí Etické komise o odvoláních proti rozhodnutím Ministerstva obrany, kterými jsou zamítány žádosti o vydání osvědčení účastníků odboje a odporu proti komunismu, a v přípravě konceptů dalších dokumentů (usnesení, vyjádření) vydávaných Etickou komisí a v odborném, organizačním, finančním a materiálním zabezpečení její činnosti.

Činnost Etické komise byla jako takřka všechny oblasti lidské činnosti v roce 2020 poznamenána pandemií viru SARS-CoV-2. Uvedené se projevilo jednak na menším počtu obdržených spisů, jednak na menším počtu jednání Etické komise.

² <http://www.vlada.cz/cz/ppov/eticka-komise-cr/eticka-komise-ceske-republiky-pro-oceneni-ucastniku-odboje-a-odporu-proti-kunismu-98358/>

³ Konkrétně bylo toto zakotveno novelou zákona č. 262/2011 Sb. (zákon č. 250/2014 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o státní službě, účinný od 01.01.2015), kdy byl do § 7 zákona č. 262/2011 Sb. vložen odst. 8: „Výkon působnosti Komise a její ostatní činnost odborně, organizačně, finančně a materiálně zabezpečuje Úřad vlády České republiky. Komise se pro tyto účely považuje za organizační jednotku Úřadu vlády České republiky.“

Etická komise v roce 2020 obdržela 9 spisů. V tomto roce se pak uskutečnilo 8 jednání Etické komise, z nichž 3 jednání byla uskutečněna na dálku (per rollam) dle čl. 4 odst. 10 Jednacího řádu Etické komise. Na jednáních Etické komise bylo projednáno 7 věcí, které byly Etické komisi postoupeny v letech 2019 a 2020. Všechny případy byly řešeny jako odvolání podle § 81 a násl. správního řádu.

Ze 7 projednaných věcí Etická komise v 3 případech rozhodla podle § 90 odst. 5 správního řádu o zamítnutí odvolání účastníka řízení a potvrdila rozhodnutí Ministerstva obrany. Etická komise ve 2 případech rozhodla podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu o zrušení rozhodnutí Ministerstva obrany a vrácení věci k novému projednání.

V roce 2020 Etická komise změnila podle § 90 odst. 1 písm. c) správního řádu ve dvou případech rozhodnutí Ministerstva obrany tak, že rozhodla o vydání osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu dle § 6 odst. 1 ve spojení s odst. 3 zákona č. 262/2011 Sb.

Jedno rozhodnutí Etické komise bylo v roce 2020 napadeno správní žalobou dle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2020 byly dvě žaloby (podané v letech 2016 a 2018) proti rozhodnutím Etické komise Městským soudem v Praze zamítnuty, přičemž v jednom případě byla podána neúspěšným žalobcem kasační stížnost. V současné době probíhají dvě prvostupňová soudní řízení. Etická komise se těchto soudních řízení aktivně účastní svými vyjádřeními k nim a účastí na soudních jednáních. K 31.12.2020 nebyla žádná z podaných žalob proti rozhodnutím Etické komise úspěšná.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	celkem
Počet jednání	9	11	14	13	14	14	11	10	8	104
Počet obdržených spisů	75	39	105	131	102	61	24	19	9	565
Rozhodnuto Etickou komisí ČR	64	46	69	87	104	83	80	19	7	559
Z toho rozhodnutí v právní moci	64	46	69	87	104	83	80	19	7	559
Rozhodnuto o udělení osvědčení	4	8	15	7	10	17	15	3	2	81
Z toho rozhodnuto o udělení postavení válečného veterána	0	1	1	0	1	1	0	0	0	4
Správní žaloba (z toho zamítnuta/zrušeno rozhodnutí Etické komise)	1 (1/0)	1 (1/0)	2 (2/0)	1 (1/0)	2 (2/0)	3 (3/0)	3 (3/0)	3 (2/0)	1 (0/0)	17 (15/0)

Etická komise v roce 2020 vyřídila rovněž jedno podání, které bylo z důvodu nepřislušnosti podle § 12 správního řádu usnesením postoupeno příslušným správním orgánům, a dále prostřednictvím sekretariátu odpovídala na podání či dotazy různých osob. Dále v jednom případě Etická komise projednávala žádost účastníka řízení o opatření proti nečinnosti dle § 80 a násl. správního řádu, která byla shledána nedůvodnou.

V roce 2020 bylo k Etické komisi podáno šest žádostí o obnovu řízení, z nichž tři nebyly do konce roku 2020 pravomocně vyřízeny.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Celkem
Přijatých podnětů k přezkumnému řízení	0	0	0	8	16	12	2	1	0	39
Počet vyřízených podnětů k přezkumnému řízení	0	0	0	8	15	11	4	1	0	39
Počet postoupených podání (§ 12 správního řádu)	4	7	11	15	7	8	1	1	1	55
Přijatých žádostí o povolení obnovy řízení	0	0	0	0	0	5	1	1	6	13
Počet vyřízených žádostí o povolení obnovy řízení	0	0	0	0	0	5	1	0	4	10

V návaznosti na některé případy, které řešila Etická komise na svých zasedáních, bylo do současné doby vypracováno 7 „obecných závěrů“, které jsou k dispozici na internetových stránkách Etické komise.⁴ Tyto závěry mají sloužit zejména k informování širší veřejnosti o rozhodovací praxi Etické komise, a to v případech, u kterých Etická komise předpokládala, že by se mohly týkat většího okruhu žadatelů.

1. K důsledkům realizace usnesení vlády č. 135 ze dne 6. února 1958 a usnesení vlády č. 256 ze dne 14. března 1958
2. K novým skutečnostem a návrhům na provedení nových důkazů uváděných v odvolacím řízení
3. K pojmu veřejnost dle § 3 odst. 4 zákona č. 262/2011 Sb. ve vztahu k tzv. verbovce StB, která probíhala na služebně StB
4. K posuzování spolupráce se zahraniční zpravodajskou službou ve smyslu ust. § 3 odst. 1 zákona č. 262/2011 Sb.
5. K posuzování pracovní persekuce jako odboje či odporu proti komunismu ve smyslu zákona č. 262/2011 Sb.
6. K posouzení vstupu do Francouzské cizinecké legie jako odboje či odporu proti komunismu ve smyslu zákona č. 262/2011 Sb.
7. K posouzení členství v tělovýchovných organizacích Sokol a Orel

Slavnostní předání dekretů oceněným účastníkům

Pro osoby, resp. jejich pozůstalé, v jejichž případech Etická komise změnila rozhodnutí Ministerstva obrany tak, že udělila osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu dle zákona č. 262/2011 Sb., sekretariát pravidelně připravuje slavnostní předávání těchto osvědčení. V roce 2020 však s ohledem na panující situaci s šířením viru SARS-CoV-2 neproběhlo (s ohledem na nařízení vlády i s ohledem na obvykle vysoký věk účastníků) žádné slavnostní předávání.

Spolupráce

V rámci své činnosti spolupracuje Etická komise a její sekretariát s Ministerstvem obrany (odborem pro válečné veterány), zejména v rámci koordinačních schůzek, metodických doporučení či neformálních konzultací.

⁴ Konkrétně na <https://etickakomisecr.cz/cs/dokumenty/>

Též Etická komise intenzivně spolupracuje s Archivem bezpečnostních složek a Ústavem pro studium totalitních režimů, na které se v průběhu řízení dle zákona č. 262/2011 Sb. pravidelně obrací buď s dotazy na dohledání konkrétního spisového materiálu (Archiv bezpečnostních složek) či s žádostmi o vypracování odborných stanovisek (Ústav pro studium totalitních režimů). Zástupci těchto institucí jsou též pravidelně zváni na obecnou část jednání Etické komise za účelem informování o stavu agendy dle zákona č. 262/2011 Sb. a k případným dotazům.

Dále Etická komise spolupracuje s Národním archivem, Státními oblastními a okresními archivy a také s Vojenským ústředním archivem, na které se pravidelně obrací se žádostmi o poskytnutí archivních dokumentů. Obdobně Etická komise spolupracuje s Ústavem paměti národa v Bratislavě.

Členové Etické komise se též pravidelně vyjadřují v médiích k problematice III. odboje.

Ostatní

Členové Etické komise se pravidelně zúčastňují pietních akcí k uctění památky obětí totalitních režimů a akcí souvisejících s významnými výročími. V roce 2020 však bylo upuštěno od pořádání většiny těchto akcí. Členové Etické komise si toliko za dodržení všech platných hygienických opatření dne **17. listopadu 2020** jako pravidelně každý rok připomněli Den boje za svobodu a demokracii a uctili památku obětí totalitních režimů položením kytice u Památníku obětem komunismu v Praze na Újezdu. Při této příležitosti pronesl za účasti veřejnosti proslov člen Etické komise Mgr. Miloš Rejchrt.

Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb.

V roce 2020 vyřizoval sekretariát 15 žádostí o informaci podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, kterým vyhověl. Ve smyslu § 18 tohoto zákona pak jakožto povinný subjekt Etická komise v této souvislosti zveřejňuje následující.

Počet podaných žádostí o informace: 15

Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: 4

Počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 4

Opis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladu na své vlastní zaměstnance a nákladu na právní zastoupení: 0

Výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence: 0

Počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení: 0

Další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona: -

Finanční, materiální a personální zajištění Etické komise

Dle § 7 odst. 8 zákona č. 262/2011 Sb. výkon působnosti Etické komise „a její ostatní činnost odborně, organizačně, finančně a materiálně zabezpečuje Úřad vlády České republiky. Komise se pro tyto účely považuje za organizační jednotku Úřadu vlády České republiky. Členové Komise jsou za svou činnost odměňováni na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.“

Finančně byla činnost Etické komise v letech 2012 až 2017 zajištěna na základě usnesení vlády České republiky o materiálním zabezpečení činnosti Etické komise č. 332 ze dne 9. května 2012. Od roku 2018 pak je již finanční zajištění Etické komise řešeno bez dalšího v rámci rozpočtové kapitoly Úřadu vlády České republiky.

Členové Etické komise nebyli od vzniku Etické komise dne 17.11.2011 do 31.07.2016 za svoji činnost nijak finančně honorováni. Dne 01.08.2016 vstoupila v účinnost novela zákona č. 262/2011 Sb. (zákon č. 195/2016 Sb.), kterou byl doplněn § 7 odst. 8 tohoto zákona o následující větu: „Členové Komise jsou za svou činnost odměňováni na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.“ Na základě uvedeného uzavřel Úřad vlády České republiky se členy Etické komise dohody o pracovní činnosti, přičemž odměna člena Etické komise v roce 2020 činila 15.000,- Kč měsíčně, odměna předsedy Etické komise pak 17.000,- Kč měsíčně.

Novely zákona č. 262/2011 Sb.

V roce 2020 nevstoupily v účinnost žádné novely zákona č. 262/2011 Sb.

Závěr

V roce 2020 Etická komise nadále plnila v celém rozsahu úkoly vyplývající jí ze zákona č. 262/2011 Sb., a to i přes panující pandemii viru SARS-CoV-2.

Ačkoliv tato pandemie měla vliv na chod Etické komise, která poprvé za svoji existenci přistoupila ke konání jednání dle čl. 4 odst. 10 svého jednacího řádu (tj. per rollam), nedocházelo k nedůvodným průtahům v řízení, jež Etická komise vede. Zároveň vždy bylo dbáno, aby nebyla nijak omezena práva účastníků řízení, předně co do práva nahlédnout do spisu, jehož případný výkon byl vždy zajištěn.

Probíhající pandemie měla vliv i na řádné fungování institucí podílejících se na řízeních dle zákona č. 262/2011 Sb., což se ve svém důsledku podepsalo na omezeném počtu řízení, které Etická komise v roce 2020 vedla. Lze pak předpokládat, že pandemická situace se bude postupně v roce 2021 zlepšovat s příchodem vakcinace a dojde pak s návratem k plnému chodu všech institucí podílejících se na realizaci zákona č. 262/2011 Sb. k obnovení standartního objemu napadených věcí k Etické komisi.